

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2017-11-08
meddelad i
Umeå

Mål nr M 921-17

SÖKANDE

BillerudKorsnäs Sweden AB, 556876-2974, Box 703, 169 27 Solna

Ombud:

Advokat Thomas Carlberg, Alrutz' Advokatbyrå AB, Box 7493, 103 92 Stockholm

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå
2. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 651 81 Karlstad
3. Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

SAKEN

Tillstånd (ändringstillstånd) till ökad produktion av blekt sulfatmassa vid Karlsborgs Bruk, Kalix kommun

Avrinningsområde: 3/4 (mellan Sangisälven och Kalixälven)
Koordinater: N: 7321800 E: 878200

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen i de delar som berör ansökt produktionsökning för år 2017 samt lämnar BillerudKorsnäs Sweden AB – med ändring av Umeå tingsrätts, miljödomstolen, dom 2009-08-28 i mål nr M 1177-08 – tillstånd (ändringstillstånd) enligt miljöbalken att under år 2017 producera 328 000 ton blekt sulfatmassa vid Karlsborgs Bruk.

Villkor

För detta tillstånd gäller de slutliga villkor och beslut om delegation som har meddelats inom ramen för mark- och miljödomstolens (miljödomstolen) mål nr M 58-03 respektive dåvarande Miljööverdomstolens mål nr M 8553-03 och M 6913-07 och som gäller för det grundtillstånd för verksamheten vid Karlsborgs Bruk som har meddelats genom deldom 2003-10-30 i mål nr M 58-03.

Verkställighetsförordnande

Tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft.

Dok.Id 288312

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 08:30–16:30

BAKGRUND M.M.**Nuvarande tillstånd**

Dåvarande miljödomstolen vid Umeå tingsrätt lämnade genom deldom den 30 oktober 2003 Billerud Karlsborg Aktiebolag tillstånd att vid Karlsborgs bruk dels tillverka högst 290 000 ton blekt sulfatmassa per år och högst 175 000 ton papper per år, dels betryka högst 70 000 ton per år internt och externt tillverkat papper (mål nr M 58-08). Tillstånd lämnades även till att utföra erforderliga ändringar av anläggningen. Slutliga villkor för verksamheten fastställdes i skilda avgöranden inom ramen för det målet och – efter överklaganden – inom ramen för dåvarande Miljööverdomstolens mål nr M 8553-03 och M 6913-07.

Miljödomstolen lämnade i domar den 30 september 2004 och 27 oktober 2006 Billerud Karlsborg Aktiebolag tillstånd att öka produktionen av blekt sulfatmassa till 310 000 ton under vart och ett av åren 2004 och 2005 respektive 2006 och 2007 (mål nr M 4402-04 respektive M 1150-06).

Miljödomstolen lämnade i dom den 28 augusti 2009 Billerud Karlsborg Aktiebolag tillstånd (ändringstillstånd) enligt miljöbalken att öka produktionen av blekt sulfatmassa till 320 000 ton per år (mål nr M 1177-08).

Nu aktuell ansökan

BillerudKorsnäs Sweden AB (nedan bolaget) har ansökt om tillstånd dels att öka produktionen av blekt sulfatmassa under år 2017 till 328 000 ton, dels att från och med år 2018 öka produktionen av blekt sulfatmassa till 350 000 ton per år. Enligt ansökan planeras ingen ändring beträffande pappersproduktion och betrykningen av papper i förhållande till nu tillståndsgivna förhållanden.

Mark- och miljödomstolen har valt att dela upp prövningen i två steg i överensstämmelser med sökandens yrkanden. Denna deldom omfattar endast frågan om tillstånd till produktionsökning under år 2017.

YRKANDEN

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen lämnar tillstånd (ändringstillstånd) enligt 9 kap. miljöbalken för en produktion vid Karlsborgs Bruk av blekt sulfatmassa uppgående till 328 000 ton år 2017 på de villkor m.m. som gäller i tillstånd för verksamheten enligt miljödomstolens deldom 2003-10-30 i mål nr M 58-03 och dom 2009-08-28 i mål nr M 1177-08.

Bolaget har vidare yrkat att mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Bolaget har slutligen yrkat att mark- och miljödomstolen meddelar ett s.k. verkställighetsförordnande.

BOLAGETS ANSÖKAN**Orientering**

Karlsborgs Bruk ägs av BillerudKorsnäs Sweden AB som i sin tur ägs av börsnoterade BillerudKorsnäs AB. Vid bruket tillverkas blekt säck- och kraftpapper på en pappersmaskin (PM 2). Blekt sulfatmassa produceras för den egna pappersproduktionen och för avsalu på den öppna marknaden. Sulfatmassan produceras på en linje med ett diskontinuerligt kokeri. För produktion av blekt avsalumassa finns en torkmaskin (TM 3). Vid bruket finns även en bstrykningsmaskin (BM1) i vilken såväl eget producerat som externt tillverkat papper bstryks.

Plan- och omgivningsförhållanden

Bruket är beläget intill Kalixälvens utflöde i Bottenviken intill Karlsborgs samhälle, ca 10 km sydöst om Kalix tätort och ca 40 km väster om Haparanda. Produktionen bedrivs inom bolagets fastighet Karlsborg 3:1 (fabrik, vedrenseri, vedlager, hamn och deponi). Respektive verksamhetsområde är avsatt för industriändamål utom beträffande deponin som är belägen utanför detaljplanelagt område. Deponin är dock avsatt som sådan i kommunens översiktsplan.

Närmaste bostäder är belägna ca 400 meter från produktionsanläggningarnas centrum i nordostlig riktning. Ett fritidsområde med kommunal badplats är beläget ca 6 km sydost om anläggningarna. Bolaget har även en för närvarande ej använd oljehamn i Axelsvik, ca 4,5 km sydost om fabriksområdet på andra sidan Repskärsfjärden. Antalet anställda uppgår till ca 400 personer. Bolaget är den största industriella arbetsgivaren inom kommunen.

Tidigare prövning

Umeå tingsrätt, miljödomstolen, har i deldom 2003-10-30 lämnat Billerud Karlsborg AB tillstånd enligt miljöbalken att vid Karlsborgs Bruk dels tillverka högst 290 000 ton per år blekt sulfatmassa och högst 175 000 ton per år papper, dels bstryka högst 70 000 ton per år internt och externt tillverkat papper samt dels att utföra härför erforderliga ändringar av anläggningen.

Miljödomstolen lämnade i domar 2004-09-30 och 2006-10-27 bolaget tillstånd att öka produktionen av blekt sulfatmassa till 310 000 ton under vart och ett av åren 2004 och 2005 respektive 2006 och 2007.

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har i dom 2009-08-28 lämnat Billerud Karlsborg AB tillstånd enligt miljöbalken att öka produktionen av blekt sulfatmassa till 320 000 ton per år. Angående villkor m.m. för detta se nedan.

Miljödomstolen sköt i deldomen 2003-10-30 upp avgörandet av vilka villkor beträffande skyddsåtgärder och begränsningar som skall gälla avseende utsläpp till vatten, utsläpp till luft (av stoft från sodapannan, kväveoxider, kolmonoxid och PAH från barkpannan, processvavel från smältalösare, hartsokeri och diffusa svaga gaser), buller, transporter, energihushållning samt efterbehandling av förorenade områden.x

Miljödomstolen föreskrev följande slutliga villkor.

- ”1. Om inte annat framgår av denna dom skall verksamheten - inbegripet åtgärder för att minska vatten- och luftföroreningar, avfall och andra störningar för omgivningen - bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Halten stoft i utsläppet från mesaugnen får som årsmedelvärde och riktvärde* inte överstiga 100 mg/Nm³
3. Halten stoft i utsläppet från barkpannan får som årsmedelvärde och riktvärde* inte överstiga 100 mg/Nm³ (13 % CO₂).
4. Utsläppet av gasformigt processvavel från sodapanna, mesaugn, destruktionsugn, reservförbränning och reservutluftning får uppgå till högst 100 ton per år.
5. Utsläppet av svavelväte från sodapannan får som riktvärde* inte överstiga 10 mg/Nm³ torr gas mer än 5 % av drifttiden per månad.
6. Utsläppet av svavelväte från mesaugnen får som riktvärde* inte överstiga 50 mg/Nm³ torr gas mer än 5 % av drifttiden per månad.
7. Bolaget får vid införandet av nya kemikalier i tillverkningsprocessen endast använda kemikalier med minsta miljöfarlighet. Innan nya kemiska produkter som innehåller för verksamheten nya ämnen tas i bruk i produktionen skall tillsynsmyndigheten informeras. Informationen skall innehålla uppgifter om miljöegenskaper som nedbrytbarhet, ekotoxicitet och potentialen för bioackumulerbarhet. (Villkoret har ändrats av Miljööverdomstolen i dom 2005-05-10, se nedan.)

8. Vid utbyte skall nya förbränningsmotordrivna mobila maskiner som används inom verksamheten uppfylla kraven i steg II i förordningen (1998:1709) om avgaskrav för vissa förbränningsmotordrivna mobila maskiner.

*Med riktvärde avses ett värde som, om det inte klaras, medför en skyldighet för tillståndshavaren att vidta sådana åtgärder att värdet kan hållas."

Dessutom delegerade miljödomstolen åt tillsynsmyndigheten att fastställa de villkor som kan erfordras i följande avseenden.

- "D1. Hanteringen av avfall inom verksamhetsområdet.
D2. Om bolaget påbörjar användning av komplexbildare bemyndigas tillsynsmyndigheten förelägga bolaget att till tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer utreda förutsättningarna att begränsa utsläppen till vatten av komplexbildare och föreskriva erforderliga villkor för sådana utsläpp."

Miljödomstolens deldom överklagades till Miljööverdomstolen av såväl bolaget (kemikalier och externa transporter) som Naturvårdsverket (kemikalier och villkor vid nedläggning). I dom 2005-05-10 ändrades miljödomstolens dom på följande sätt i alltjämt aktuella delar.

"B. Villkorspunkten 7 skall ha följande lydelse:

Innan nya kemiska produkter som innehåller för verksamheten nya ämnen tas i bruk i produktionen skall tillsynsmyndigheten informeras. Informationen skall innehålla uppgifter om produktens miljöegenskaper som nedbrytbarhet, ekotoxicitet och potentialen för bioackumulerbarhet. Tillsynsmyndigheten får medge undantag för kravet på information för en enskild produkt.

C. Som ytterligare villkor för verksamheten föreskrivs följande slutliga villkor:

9. Fr.o.m. år 2007 får det i produktionen inte användas sådana kemiska produkter för vilka det saknas dokumenterad kunskap om risken för olägenheter för den yttre miljön på grund av dålig nedbrytbarhet, potential för akut och kronisk toxicitet och bioackumulering. Tillsynsmyndigheten får medge undantag från kravet på dokumenterad kunskap och anstånd från tidskravet för en enskild produkt.

10. Bolaget skall i god tid före en nedläggning av hela eller delar av verksamheten inge en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten."

Miljödomstolen avslutade därefter i deldom 2007-08-24 provotiden beträffande

- utsläpp till luft av processvavel från smältalösare, hartskokeri och diffusa svaga gaser
- transporter
- energihushållning samt

- efterbehandling av förorenade områden

Beträffande efterbehandling av förorenade områden överläts därvid åt tillsynsmyndigheten att fastställa de villkor som kan krävas.

Domstolen föreskrev även ett slutligt villkor. Sedan Billerud Karlsborg AB överklagat deldomen förordnade Miljööverdomstolen i dom 2009-12-09 att villkor 11 skulle ha följande lydelse.

"11. Utsläppet av processvavel från smältalösare, hartsokeri och diffusa svaga gaser ska fr.o.m. år 2014 samlas upp och förbrännas i ett s.k. svaggassystem eller motsvarande.

Bolaget ska mäta utsläppen minst en gång per år. Om utsläppen vid mätning överstiger 0,12 kg S/ton massa ska bolaget inom en månad från mätningen rapportera detta till tillsynsmyndigheten."

- Miljödomstolen har vidare i deldom 2008-09-23 avslutat prövotiden beträffande utsläpp till luft av kväveoxider från sodapanna, mesaugn och destruktionsugn, samt
- utsläpp till luft av PAH från barkpannan.

Domstolen föreskrev därvid följande ytterligare villkor.

"12. Utsläppet av kväveoxider (NO och NO₂), räknat som NO₂ från sodapanna, mesaugn och destruktionsugn får som gränsvärde inte överskrida 400 ton/år. Utsläppet får som riktvärde* och månadsmedelvärde inte överstiga 1,4 kg per ton blekt massa.

*Med riktvärde avses ett värde som, om det överskrids, medför skyldighet för tillståndshavaren att vidta åtgärder så att värdet kan hållas."

I deldom 2008-11-12 avslutade miljödomstolen prövotiden avseende buller och föreskrev följande ytterligare villkor.

"13. Den ekvivalenta ljudnivån på grund av bolagets verksamhet får som riktvärde* inte överstiga följande värden utomhus vid bostäder.

60 dB(A) vardagar dagtid (kl. 06-18)
55 dB(A) kvällstid (kl. 18-22) samt sön- och helgdagar
50 dB(A) nattetid (kl. 22-06)

Nattetid får den momentana ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiga gränsvärdet 65 dB(A) FAST.

Bullerbidraget från turbinhuset och den ombyggda pannan får som riktvärde* och ekvivalent ljudnivå inte överstiga följande värden utomhus vid bostäder.

50 dB(A) vardagar dagtid (kl. 06-18)
45 dB(A) kvällstid (kl. 18-22) samt sön- och helgdagar
40 dB(A) nattetid (kl. 22-06)

*Med riktvärde avses ett värde som, om det överskrids, medför skyldighet för tillståndshavaren att vidta åtgärder så att värdet kan hållas."

I deldom 2009-06-17 föreskrev miljödomstolen i den uppskjutna frågan om vilka villkor som ska gälla beträffande skyddsåtgärder och begränsningar avseende utsläpp till vatten från verksamheten vid Karlsborgs Bruk följande.

"14. Utsläppet av TOC (totalt organiskt kol) med avloppsvattnet får som årsmedelvärde inte överstiga 8,5 ton per dygn. Om utsläppet av TOC under en kalendermånad som månadsmedelvärde överskridit 9,5 ton per dygn ska bolaget inom en månad efter att detta konstaterats underrätta tillsynsmyndigheten och redovisa vilka åtgärder bolaget vidtagit eller har för avsikt att vidta för att en upprepning inte ska ske.

15. Utsläppet av AOX (klorerad organisk substans) med avloppsvattnet får som årsmedelvärde inte överstiga 0,3 kg per ton blekt massa.

16. Utsläppet av SÄ₇₀ (suspenderade ämnen) med avloppsvattnet får som årsmedelvärde inte överstiga 325 kg per dygn. Om utsläppet av SÄ₇₀ under en kalendermånad som månadsmedelvärde överskridit 325 kg per dygn ska bolaget inom en månad efter att detta konstaterats underrätta tillsynsmyndigheten och redovisa vilka åtgärder bolaget vidtagit eller har för avsikt att vidta för att en upprepning inte ska ske. Grov förfiltrering av vattenprov får ske vid förekomst av hinnkräftor innan analys av SÄ₇₀ genomförs.

17. Utsläppet av klorat med avloppsvattnet får som årsmedelvärde inte överstiga 1 000 kg per dygn. Om utsläppet av klorat under en kalendermånad som månadsmedelvärde överskridit 1 000 kg per dygn ska bolaget inom en månad efter att detta konstaterats underrätta tillsynsmyndigheten och redovisa vilka åtgärder bolaget vidtagit eller har för avsikt att vidta för att en upprepning inte ska ske.

Miljödomstolen överlåter åt tillsynsmyndigheten att fastställa de ytterligare villkor som kan behövas avseende utsläppen av TOC, SÄ₇₀ och klorat.

Den provisoriska föreskriften P5, meddelad i deldom den 24 augusti 2007, upphävs."

De därefter sista återstående uppskjutna frågorna om utsläpp till luft av kväveoxider och kolmonoxid från barkpannan och av stoft från sodapannan har mark- och miljödomstolen avslutat i dom 2013-05-13 och därvid föreskrivit följande slutliga villkor för verksamheten.

"18. Utsläpp av kväveoxider (NO och NO₂), räknat som kvävedioxid (NO₂), från barkpannan får inte överskrida 150 ton/år. Kontroll av utsläppet ska ske genom kontinuerlig mätning och registrering.

19. Utsläpp av stoft från sodapannan får som årsmedelvärde inte överstiga 80 mg/Nm³ torr gas vid 6% O₂. Från och med 2015 får utsläppet som årsmedelvärde inte överstiga 60 mg/ Nm³ torr gas vid 6% O₂. Kontroll av utsläppet ska ske genom mätning minst 6 gånger per år."

I den ovannämnda domen 2009-08-28 med tillstånd till ökad produktion av blekt sulfatmassa föreskrev miljödomstolen vidare följande.

"För tillståndet gäller de villkor och provisoriska föreskrifter m.m. som gäller eller kan komma att gälla för det tillstånd som lämnats i miljödomstolens deldom den 30 oktober 2003 i mål M 58-03. Utöver dessa villkor ska även följande gälla. Billerud Karlsborg AB ska senast under 2010 genomföra en fiskeribiologisk undersökning i Repskärsfjärden. Undersökningens utformning och omfattning ska bestämmas i samråd med Fiskeriverket. Undersökningens resultat ska rapporteras till både tillsynsmyndigheten och Fiskeriverket senast vid utgången av juni 2011."

Denna ansökan

I ansökan inför 2009 års tillstånd till ökad produktion av blekt sulfatmassa bedömde bolaget att kapaciteten i massabruket genom normal trimning kunde förväntas uppgå till ca 320 000 ton per år under överblickbar tid. Fortsatta trimningar och produktionseffektiviseringar har gjort att produktionskapaciteten idag överstiger 320 000 ton per år och att produktionen av blekt sulfatmassa på sikt numera bedöms kunna uppgå till ca 350 000 ton per år. Det är givetvis av stor ekonomisk betydelse för bolaget att kunna utnyttja den befintliga produktionskapaciteten fullt ut.

Bolaget avser därför att med denna ansökan erhålla tillstånd (ändringstillstånd) att öka produktionen av blekt sulfatmassa till 350 000 t/år. Produktionsökningen avses tillståndsmässigt ske i två steg, i ett första inledande steg avseende tillåten produktion under 2017 om 328 000 ton och i ett andra steg avseende en från och med 2018 tillåten produktion om 350 000 ton/år. Med dagens marknadsförutsättningar bedöms den ökade produktionen komma att ske i form av avsalumassa. Beträffande pappersproduktion och bstrykning av papper planeras ingen ändring i förhållande till nu tillståndsgivna förhållanden.

En teknisk beskrivning för ansökan har upprättats av bolaget och ÅF-Industry AB samt en miljökonsekvensbeskrivning av ÅF-Infrastructure AB. En säkerhetsrapport enligt den så kallade Seveso-lagstiftningen redovisas som bilaga. Kravet på säkerhetsrapport följer av att natriumkloratlösning lagras vid Karlsborgs Bruk i en mängd som gör att verksamheten omfattas av Seveso-lagstiftningens högre kravnivå.

Vidare informerar bolaget om sin avsikt att senast i steg 2 hemställa om dispens enligt industriutsläppsförordningen från kommande så kallade BAT-AEL-slutsatser för utsläpp av suspenderade ämnen till vatten. Dispensansökan kommer att avse

såväl i dag tillståndsgivna förhållanden som den enligt ovan ansökta ökade produktionen av blekt sulfatmassa. Motiven redovisas närmare nedan. Hemställan kommer att göras till mark- och miljödomstolen enligt 21 kap. 3 § miljöbalken.

Befintliga och planerade produktionsanläggningar

De ovan berörda befintliga produktionsenheterna - fiberlinje, blekeri, massatorkning, pappersmaskin och bестrykningsmaskin – är närmare beskrivna i den tekniska beskrivningen. Redan dagens produktionskapacitet för blekt sulfatmassa är högre än nuvarande tillståndsgiven produktion och uppgår till drygt den produktionsnivå som planeras för 2017, 328 000 ton. För att nå ansökt slutlig produktionsnivå så förutses endast ett fortsatt trimnings- och effektiviseringsarbete för ökad tillgänglighet samt mindre åtgärder. Pappersproduktionen uppgår i dag till ca 125 000 ton per år. Tillståndsgiven pappersproduktion kommer att kunna nå genom en kombination av produktmix och fortsatta uppgraderingar, ombyggnader samt fortsatt produktionseffektivisering.

Förbrukning av råvaror och andra resurser

Från den tekniska beskrivningen kan följande sägas beträffande förbrukning av olika råvaror och andra resurser.

Fiberråvara

Förbrukningen av fiberråvara i form av rundved och sågverksflis bedöms öka med knappt 10 % till ca 1,75 Mm³ fub. Det framtida råvarubehovet bedöms kunna täckas med råvara från främst bolagets närområde i Norrbotten och Finland.

Råvatten

Råvattenanvändningen kan öka något, medan processvattenöverskottet tack vare planerade vattenbesparande åtgärder bedöms kunna hållas oförändrat vid ansökt ökad produktion.

Process- och tillsatskemikalier

De kemikalier som används för massaproduktionen är välkända och konventionella för branschen. Inga nya användningsområden för kemikalier tillkommer vid ansökt ökad produktion, Eftersom kemikalieförbrukningen i stort sammanhänger med produktionsnivån kommer förbrukningen i massafabriken att öka med ca 10 %.

Energi

Ångvärmeförbrukningen beräknas öka med mindre än motsvarande produktionsökningen eller med ca 7 %. Den ökade produktionen av sulfatmassa genererar motsvarande ökad produktion av interna biobränslen. Produktionsökningen medför därför ingen ökning av oljeförbrukningen. Elförbrukningen vid ansökt produktion bedöms bli marginellt högre, ca 3%, vilket betyder att den specifika förbrukningen förväntas minska.

Transporter

Med ökad massaproduktion följer något ökade transporter av i första hand vedråvara och färdiga produkter, och med störst procentuell ökning avseende båt och järnväg. Också de interna transporterna av vedråvara och avsalumassa kommer att öka.

Miljöfrågor

Nedan redovisas bland annat utsläpp till vatten och luft vid tillståndsgiven produktion, 320 000 t/år, respektive i första hand slutligt ansökt produktion, 350 000 t/år, blekt sulfatmassa per år. Dessa jämförs med de BAT-AEL som fastställts som en del av BAT-slutsatser (huvudslutsatser) för massa- och pappersindustrin inom ramen för det så kallade industriutsläppsdirektivet (IED). Dessa ska följas från den 29 september 2018 enligt vad som är föreskrivet i industriutsläppsförordningen. BAT-slutsatserna innehåller utöver BAT-AEL även bestämmelser om bästa tillgängliga teknik, BAT, vilka ska vägas in vid bedömning av om verksamheten bedrivs i enlighet med teknikkraven i de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

En samlad redovisning av hur bolaget uppfyller BAT-slutsatserna 2016 återfinns som bilaga A:4:1 till den tekniska beskrivningen. Som därav sammanfattningsvis framgår innehåller bolaget vid tillståndsgivna förhållanden samtliga BAT-AEL utom beträffande utsläpp till vatten av suspenderade ämnen. Nedan redovisas motsvarande förhållanden kompletterade med bedömningar vid ansökta förhållanden. Även de senare bedömningarna visar att bolaget kommer att innehålla samtliga BAT-AEL utom beträffande utsläpp till vatten av suspenderade ämnen. I den tekniska beskrivningen konstateras vidare att de huvudsakliga tekniker och system som tas upp i BAT-slutsatserna som BAT finns och tillämpas vid Karlsborgs Bruk.

Utsläpp till vatten

Befintliga avloppsanläggningar beskrivs i den tekniska beskrivningen. Bedömda långtidsmedelemissioner med avloppsvattnet redovisas i nedanstående tabell.

	TOC	SÄ ₇₀ ²⁾	SÄ _{GF/A}	AOX	Klorat	Tot-N	Tot-P
Ansökt, 350 000 t/år							
årsmedelutsläpp, t/d	6,5	0,12	1,9-2,7	0,14	0,2-0,5	0,23	0,035
variation månad, t/d	5,0-8,5	<0,32	1-3,2	0,1-0,18	< 1,0	0,1-0,3	0,01-0,05
årsmedel, kg/t massa				0,14			
BAT, Ansökt 350 000 t/år							
årsmedelvärde, normal drift, t/d	2,5-7,4 ¹⁾	-	0,3-1,7		-	0,06-0,31	0,01-0,038
årsmedelvärde, kg/t massa				0-0,2			
Tillståndsgivet, 320 000 t/år							
årsmedelutsläpp, t/d	6,0	0,11	1,9-2,7	0,12	0,2-0,5	0,20	0,030
variation månad, t/d	4,5-7,5	<0,32	1-3,2	0,1-0,16	< 1,0	0,1-0,3	0,01-0,05
årsmedel, kg/t massa				0,12			
BAT, Tillståndsgivet 320 000 t/år							
årsmedelvärde, normal drift, t/d	2,3-6,8 ¹⁾	-	0,3-1,6		-	0,05-0,29	0,01-0,035
årsmedelvärde, kg/t massa				0-0,2			
Data 2008, 320 000 t/år							
årsmedelutsläpp, t/d	ca 7,5 ¹⁾	< 0,325	(2,7) ³⁾	ca 0,18	ca 0,5-1	ca 0,36	ca 0,04
årsmedel, kg/t massa				ca 0,2			

1) Omräkningsfaktorn framtagna i Karlsborg är 2,8 kg COD/kg TOC, vilken har använts för omräkning av BAT-AEL värden och redovisat utsläpp enligt ansökan 2008.

2) Grov filtrering av hinnkräftor före analys, enligt villkoret (2009-06-17).

3) SÄ_{GF/A} redovisas inte i tabellen i Ansökan 2008, men finns i underlaget till ansökan.

Närmare uppgifter om hur i tabellen angivna BAT-värden är beräknade redovisas i den tekniska beskrivningen avsnitt 11.3. I miljökonsekvensbeskrivningen konstateras att den planerade produktionsökningen inte bedöms försämra nuvarande kemisk ytvattenstatus och ekologisk status eller någon relevant kvalitetsfaktor och inte heller hindra att god status uppnås. I den tekniska beskrivningen görs vidare följande samlade bedömning för emissioner till vatten från den ansökta ökade produktionen av blekt sulfatmassa.

"Sammanfattningsvis konstateras att en ökad massaproduktion innebär en viss ökning av utsläppen till vatten. Utsläppen är dock lägre än vad som motsvaras av bedömningarna 2008 och kommer även fortsättningsvis att rymmas inom aktuella villkor. För samtliga parametrar utom suspenderat material (SÄ_{GF/A}) är utsläppen i nivå med vad som anses vara bästa tillgängliga teknik och inom de BAT-AEL nivåer som finns definierade.

När det gäller SÄ_{GF/A} behöver bolaget en utredningstid för att fastställa normal utgående halt från den biologiska reningens eftersedimentering och sammanställa ett kompletterande underlag för ansökan om dispens för nuvarande och framtida produktionsförhållanden från 2018.

Slutligen kan dessutom konstateras att slutsatserna avseende förhållanden i recipienten vid nuvarande och vid ansökt massaproduktion enligt miljökonsekvensbeskrivningen visar att de något ökade utsläppen inte bedöms förändra nuvarande status i recipienten."

Dispensansökan avseende utsläpp av suspenderande ämnen

Av tabellen och avsnitt 11.3.1 i den tekniska beskrivningen framgår att kommande BAT-AEL för suspenderade ämnen inte bedöms kunna innehållas. Bedömda utsläppsnivåer avser visserligen all drift medan BAT-AEL endast avser normal drift. Bedömningarna innebär dock att en dispens enligt föreskrifterna i industriutsläppsförordningen från kommande BAT-AEL kommer att vara nödvändig för denna parameter. Dispensen behövs oberoende av produktionsnivå, det vill säga vid såväl idag tillåten produktion som vid nu från 2018 ansökt ökad produktion. Som vidare beskrivs i den tekniska beskrivningen råder det för närvarande på grund av inträffade onormala förhållanden i avloppsvattenreningen vid bruket stor osäkerhet om hur höga utsläppen av suspenderade ämnen kommer att vara vid normal drift och därmed vilket dispensvärde som behövs och vilka dispensskäl som kan åberopas. Bolaget bedömer att den normala utsläppsnivån kan fastställas inom 6 till tolv 12 månader och avser att snarast därefter komplettera ansökan i nu berörda delar inför den ovannämnda prövningen av steg 2. Denna prövning förutsätts även kunna ske i god tid före utgången av september 2018 då BAT-AEL för massa och papper träder ikraft.

Utsläpp till luft

Bedömda utsläpp till luft från processen vid tillståndsgiven respektive ansökt produktion sammanfattas i nedanstående tabell.

	Tillståndsgiven produktion	Ansökt produktion
	t/år	
Process- och energisvavel som S	< 63	< 68
Process- och energi-NO _x som NO ₂ , utan åtgärder på sodapannan	495	545
Process- och energi-NO _x som NO ₂ , med åtgärder på sodapannan	495	≥515
Stoft exklusive smältalösare 30 t/år	105	123
Fossil CO ₂	9.000	9.000

För utsläpp av kväveoxider finns villkor för process-NO_x från 2008 (högst 400 t/år) och energi-NO_x från 2013 (högst 150 t/år). Det totalt tillåtna högsta utsläppet av kväveoxider är 550 t/år.

Av tabellen ovan framgår att redan vid tillståndsgivna förhållanden finns det endast en mycket liten marginal mellan den faktiska utsläppsnivån och villkorsnivån för process-NO_x. Så förhåller det sig trots ett intensivt arbete med att så långt som möjligt trimma utsläppen från främst sodapannan som svarar för den största delen

av utsläppet. I den tekniska beskrivningen konstateras att utsläppen är förhållandevis låga för en mindre sodapanna med aktuell produktion av blekt barrsulfatmassa.

Vid en ansökt produktion på 350 000 t/år kommer utsläppen att bli högre än vad som motsvaras av nuvarande villkor för process-NO_x. Bedömningarna motsvarar ett utsläpp på 435 t/år att jämföra med villkorsnivån på 400 t/år. I det första steget vid en produktion på 328 000 ton under 2017 bedöms utsläppet av process-NO_x att rymmas inom villkoret, men med en obefintlig marginal.

Vid tillståndsgivna förhållanden bedöms att summan av utsläppen av process- och energi-NO_x uppgår till ca 500 t/år och vid ansökt produktion ca 545 t/år vilket med en mycket liten marginal alltså är i nivå med summan av villkorsnivåerna för process- och energi-NO_x, 400 + 150, 550 t/år.

Med fortsatta trimningar och även vissa modifieringar av luftsystemet på sodapannan så kan det finnas möjligheter att minska utsläppen från sodapannan med 5-10 %, eller upp till ca 30 t/år, till ett utsläpp om minst 405 t/år vilket skulle skapa en rimlig marginal till den totala villkorsnivån. Det totala utsläppet av process- och energi-NO_x, skulle då uppgå till minst 515 t/år. Bolaget föreslår därför att nu i separata villkor föreskrivna högsta tillåtna utsläpp slås samman till en högsta tillåten utsläppsnivå för alla utsläpp från Karlsborgs Bruk.

I den tekniska beskrivningen görs följande samlade bedömningar för emissioner till luft från den ansökta ökade produktionen av blekt sulfatmassa för utsläppen till luft från produktionen respektive från interna transporter.

"I det första steget med en massaproduktion under 2017 på 328 000 ton ökar utsläppen till luft endast marginellt.

I det andra steget, 350 000 t/år, görs följande sammanfattande bedömningar för emissioner till luft från ökad massaproduktion relativt tillståndsgiven massaproduktion:

- Total svavelemission bedöms öka marginellt med ca 5 t/år, vilket motsvarar en ökning på ca 8 %. De åtgärder som genomförts under senare år innebär dock betydligt lägre utsläpp än vad som motsvaras av bedömningarna enligt ansökan 2008. Trots nu förutsedd ökning av svavelutsläppen, så uppgår de endast till ca 50 % av bedömda utsläpp 2008.
- Total emission av NO_x beräknas öka med ca 15-45 t/år motsvarande en ökning på 3-9 %. Utsläppen av NO_x bedöms vara i nivå med bedömda utsläpp 2008.
- Stoftemissionen ökar med ca 18 t/år, en ökning på ca 17 %. De åtgärder som genomförts under senare år innebär dock betydligt lägre utsläpp än vad som motsvaras av bedömningarna enligt ansökan 2008. Trots nu förutsedd

ökning av stoftutsläppen, så uppgår de endast till ca 40 % av bedömda utsläpp 2008.

- Emissionen av CO₂ från fossilt bränsle (olja) blir oförändrad."

Buller

Eftersom den ansökta produktionen kommer att ske med befintliga processavdelningar och i befintliga lokaler bedöms bullernivån i den närliggande bostadsbebyggelsen inte komma att förändras.

Avfall

Av den tekniska beskrivningen avsnitt 15 framgår att den bedömda avfallsmängden vid tillståndsgiven produktion uppgår till ca 18 000 ton per år, varav ca 13 000 ton deponeras och ca 5 000 ton komposteras. Mängden branschspecifikt avfall kommer att öka något, vilket bedöms medföra att ytterligare ca 1 000 ton per år processavfall måste deponeras och ca 500 ton per år komposteras. Mängden farligt avfall påverkas inte av ökad massaproduktion.

Säkerhetsfrågor och miljörisker

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas följande sammanfattande slutsatser avseende säkerhetsfrågor och miljörisker.

"Karlsborgs Bruk omfattas av Sevesolagstiftningen och har genomfört risk- och säkerhetsanalyser. Risken för allvarliga kemikalieolyckor bedömdes generellt som låg.

Vid den ökade sulfatmassaproduktionen kommer omsättningen och användningen av kemikalier att öka något. Däremot kommer inte lagringsvolymerna av kemikalier att öka. Vid nu ansökt ökad massaproduktion kommer Karlsborgs Bruk att fortsätta arbeta med samma rutiner och säkerhetsprofil som tidigare för att minimera risken för olyckor. De riskbedömningar som genomförts bedöms därmed inte ändras av nu ansökt ändringstillstånd för ökad massaproduktion jämfört med tillståndsgivna förhållanden."

Markföroreningar

En statusrapport är i enlighet med industriutsläppsförordningen inlämnad till tillsynsmyndigheten i anslutning till denna ansökans ingivande till mark- och miljödomstolen.

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas därtill följande sammanfattande slutsatser avseende markföroreningar från ansökt produktion. "Ansökt ökad sulfatmassaproduktion innebär inga nya processer eller kemikalier. Omsättningen av kemikalier kommer att öka något, dock inte ökad lagringsvolym. Karlsborgs Bruk kommer liksom idag att arbeta med rutiner för inspektioner och åtgärder för att minimera risken för spill och läckage. Den ansökta massaproduktionsökningen bedöms inte förändra situationen gällande föroreningar till mark och grundvatten."

Samråd

Samråd enligt 6 kap. miljöbalken har ägt rum med myndigheter 2017-03-16 och samma dag även med närboende och organisationer. En samrådsredogörelse ingår i miljökonsekvensbeskrivningen. Länsstyrelsen beslutade 2017-04-07 att den ansökta utökade verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

2 kap. miljöbalken

Beträffande hur bolaget uppfyller hänsynsreglerna angivna i 2 kap. miljöbalken kan följande sägas.

Kunskapskravet enligt 2 kap. 2 §

Att bolaget besitter den kunskap som krävs för att bedriva också den sökta utvidgade verksamheten torde vara uppenbart utan någon närmare utredning.

Försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 §

Som närmare framgår av den tekniska beskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen, kommer miljöförhållandena endast att påverkas marginellt av den utvidgade verksamheten. Redogörelsen ovan för miljökonsekvenserna av dagens verksamhet visar att denna inte kan antas medföra väsentlig skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön. Att bolaget avser att söka dispens för BAT-AEL avseende utsläpp till vatten av suspenderande ämnen ändrar inte denna bedömning.

Lokaliseringskravet enligt 2 kap. 4 §

Den nuvarande och utökade produktionen kan endast äga rum vid Karlsborgs Bruk. Lokaliseringsfrågan är ändå ytterligare belyst i miljökonsekvensbeskrivningen.

Hushållningskravet enligt 2 kap. 5 §

I tekniska beskrivningen redovisas i första hand skillnaden mellan energiförbrukning m.m. vid tillståndsgiven och ansökt produktion. Det konstateras att bränsleförbrukningen ökar marginellt med ca 7 % samt att denna ökning inte påverkar oljeförbrukningen utan täcks av interna biobränslen. Vidare konstateras att elförbrukningen bedöms öka marginellt, vilket betyder att den produktionsspecifika förbrukningen minskar.

Vidare ökar den möjliga egna elgenereringen genom den ökade processvärme-förbrukningen mer än elförbrukningen, och mängden köpt elenergi blir då lägre än för nu tillståndsgivna förhållanden. Frågor rörande förbrukning av energi hanterar bolaget inom ramen för ett sedan maj 2006 certifierat energiledningssystem.

Bruket har deltagit i de tidigare programmen för energieffektivisering inom PFE. Bolaget omfattas numera av lagstiftningen om energikartläggning i stora företag, vilket bland annat ställer krav på återkommande redovisning av förslag på kostnadseffektiva åtgärder för att spara såväl värme som el. Den första rapporteringen har helt nyligen skett till energimyndigheten

Produktvalskravet enligt 2 kap. 6 §

I den tekniska beskrivningen avsnitt 7 redovisas bedömd kemikalieförbrukning vid tillståndsgiven produktion och vid den ökade massproduktionen. Kemikalieanvändningen är anpassad för massa- och pappersproduktionen och avser för branschen välkända och konventionella ämnen. Den ökade massproduktionen kräver inga nya typer av kemikalier. Inom bolaget finns en kemikaliegrupp som ansvarar för att bedöma kemikaliers lämplighet för användning ur miljö-, hälso-, skyddsaspekter samt beträffande produktsäkerhet för livsmedelsförpackningar. Gruppen skall fungera som stöd och bistå med sin kompetens när det t.ex. gäller substitution av kemikalier. Innan en ny kemisk produkt får tas i bruk skall den vara godkänd i kemikaliegruppen.

Slutsats angående tillåtligheten

Hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är uppfyllda vid dagens produktion. Den ansökta utökade produktionen ändrar inte detta förhållande. Därigenom och genom att de emissioner dagens verksamhet föranleder inte förorsakar några olägenheter för människors

Kontroll

Det vid Karlsborgs Bruk tillämpade kontrollprogrammet uppdateras när så är befogat i samråd med tillsynsmyndigheten. Ökad produktion i enlighet med ansökan behöver inte påverka kontrollprogrammet.

Villkor m.m.

Bolaget föreslår att de föreskrivna slutliga villkor och delegerade frågor som gäller för i miljödomstolens deldom 2003-10-30 och dom 2009-08-28 lämnade tillstånd med ett undantag oförändrade kan gälla även för den nu ansökta ökade produktionen. Det kan påpekas att dessa villkor i väsentliga delar föreskrivits i anslutning till eller efter meddelandet av 2009 års ändringstillstånd. Undantaget avser villkor för utsläpp av kväveoxider, där bolaget föreslår att ett så kallat bubbelvillkor ska föreskrivas för högsta tillåtna totala utsläpp av kväveoxider. Föreslagen total utsläppsnivå överensstämmer med den totala utsläppsnivå som idag är föreskriven för process-NO_x respektive energi-NO_x i separata villkor. För process-NO_x är idag även ett begränsningsvärde definierat som riktvärde och månadsmedelvärde föreskrivet. Bolaget föreslår att detta begränsningsvärde ska vara kvar som ett månadsmedelvärde vilket ska innehållas minst 10 av 12 månader per kalenderår.

I den ovannämnda domen 2009-08-28 med tillstånd till ökad produktion av blekt sulfatmassa föreskrev miljödomstolen att en fiskeribiologisk undersökning skulle genomföras i Repskärsfjärden senast under 2010 och att undersökningens resultat skulle rapporteras till tillsynsmyndigheten och dåvarande Fiskeriverket senast vid utgången av juni 2011. Vid samrådet inför denna ansökan framförde länsstyrelsen ett önskemål om att undersökningen skulle förnyas. Bolaget godtar önskemålet för genomförande av undersökningen under 2018 och att rapportera undersökningens resultat till tillsynsmyndigheten samt Havs- och vattenmyndigheten senast vid utgången av juni 2019.

Att bolaget därutöver avser att hemställa om dispens i visst avseende från kraven i industriutsläppsförordningen har redovisats ovan.

Handläggningen

Det är mycket angeläget för bolaget att i första hand kunna utnyttja det utvidgade produktionstillstånd bolaget ansöker om för 2017 som steg 1. Bolaget hemställer därför att ansökan handläggs med den skyndsamhet som detta kräver, innefattande att remisstider m.m. hålls så korta som möjligt. Bolaget hemställer också att miljödomstolen prövar steg 1 på handlingarna utan huvudförhandling.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen i Norrbottens län har förklarat att den inte har något att erinra mot att bolaget för år 2017 får tillstånd att öka produktionen av blekt sulfatmassa från 320 000 ton/år till 328 000 ton/år.

Naturvårdsverkethar medgett bolagets yrkande om ändringstillstånd avseende produktionsökning till 328 000 ton år 2017 med en tidsbegränsning till och med den 31 december 2017.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har anfört följande. Såvitt MSB kan se beskriver den till ansökan bifogade och uppdaterade säkerhetsrapporten befintlig verksamhet. Ytterligare kompletteringar kan komma att behöva göras beroende på hur stora förändringar de effektiviseringar som genomförs innebär. I den mån behov av nya riskanalyser föreligger ska sådana genomföras och beaktas vid planeringen av den framtida produktionen samt beskrivas i säkerhetsrapporten.

DOMSKÄL

Inledning

Bolaget har ansökt om tillstånd (ändringstillstånd) för utökad produktion av blekt sulfatmassa vid Karlsborgs Bruk i Kalix kommun. Bolagets ansökan omfattar två delar, dels en tillfällig produktionsökning av blekt sulfatmassa från nu tillståndsgivna 320 000 ton per år till 328 000 ton år 2017, dels en permanent ökning av produktionen av blekt sulfatmassa upp till 350 000 ton per år från och med år 2018. Då det är angeläget för bolaget att kunna utnyttja den möjliga produktionsökningen för år 2017 prövas denna fråga separat i denna deldom. Frågan om tillstånd till den permanenta och mer omfattande produktionsökningen kommer att prövas senare.

Tillstånd och tillåtlighet

Mark- och miljödomstolen anser att miljökonsekvensbeskrivningen i de delar som avser ansökan om produktionsökning under år 2017, uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och även i övrigt utgör ett tillräckligt underlag för prövning av målet i nu aktuell del. Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför godkännas i berörda delar.

Ingen har motsatt sig att produktionen får utökas i ansökt omfattning under år 2017. Mark- och miljödomstolen bedömer att de i miljöbalken uppställda hänsynsreglerna är uppfyllda och att miljöbalkens tillåtlighetskrav är uppfyllda.

Av 16 kap. 2 § miljöbalken framgår att vid en ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att endast avse ändringen (ändringstillstånd). I förarbetena till bestämmelsen anges ett antal kriterier som är av vikt vid prövningen av om ett ändringstillstånd kan komma i fråga (prop 2011/12:125 s. 106). Utöver ändringens miljöpåverkan och betydelse för verksamheten som helhet, bör beaktas hur lång tid som har förflutit sedan det ursprungliga tillståndet meddelades, hur företag och omgivning har förändrats sedan dess, om flera ändringstillstånd eller förelägganden har meddelats, hur snabb den tekniska utvecklingen är och omfattningen av de miljöstörningar som förekommer. Det framgår vidare av förarbetena att vid prövningen av om t.ex. en sökt produktionsökning kan tillåtas måste alltid beaktas vilken påverkan verksamheten som helhet får med hänsyn till ändringen.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att befintliga tillstånd omfattar verksamheten som helhet, att tillstånden är meddelade med stöd av miljöbalken och att det rör sig om en ändring i förhållande till nu tillståndsgiven produktion under en mycket begränsad tidsperiod. Miljöpåverkan till följd av sökt ändring under år 2017 bedöms vara marginell och enligt sökanden kan utökningen ske utan att nu gällande villkor överskrids, dock med en obefintlig marginal för utsläppet av process-NO_x. Mark- och miljödomstolen bedömer att förutsättningarna för ett ändringstillstånd är uppfyllda för den ansökta produktionsökningen för år 2017. Tillstånd kan därför lämnas till den sökta ändringen för år 2017.

Villkor

De villkor som har meddelats inom ramen för mark- och miljödomstolens (miljödomstolen) mål nr M 58-03 och dåvarande Miljööverdomstolens mål nr M 8553-03 och M 6913-07 och som gäller för det grundtillstånd för verksamheten som meddelades genom deldomen 2003-10-30, ska gälla även för det nu meddelade ändringstillståndet. Det saknas anledning att för detta ändringstillstånd meddela några ytterligare villkor. Bolaget har hänvisat till ett villkor som har meddelats i dom 2009-08-28 i miljödomstolens mål nr 1177-08. Det villkoret avsåg en skyldighet för sökanden att genomföra en fiskeribiologisk undersökning och att senast under juni 2011 redovisa resultatet till tillsynsmyndigheten och dåvarande Fiskeriverket. Enligt bolaget har det villkoret uppfyllts. För det ändringstillstånd som nu lämnas behöver inte någon hänvisning till det villkoret göras.

Verkställighetsförordnande

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen meddelar ett s.k. verkställighetsförordnande. Inga invändning har gjorts mot ansökan i nu aktuell del. Mot den bakgrunden och eftersom det är fråga om en begränsad produktionsökning under innevarande år, finner domstolen att det finns skäl att meddela ett sådant förordnande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 29 november 2017.

Kristina Johnsson

Åsa Larsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Kristina Johnsson och tekniska rådet Åsa Larsson.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.